

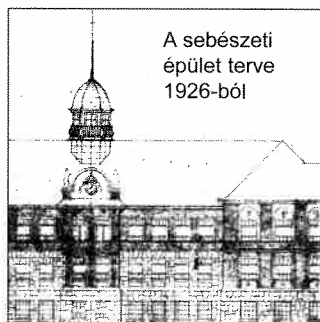
Kórháztörténeti sorozat 2.

Kórházbővítési tervek a 20. század elején

A századforduló táján az egészségügyi szakemberek sokat küzdöttek azért, hogy a beteget ne otthon kuru-zsolják. A szegény főleg falusi, tanyasi népet nem volt könnyű meggyőzni arról, hogy a gyógyulás legjobb helye a kórház, ahol a kezelésnek minden feltétele biztosítva van. Az 1899-ben Nyíregyházán megnyílt Erzsébet Kórház is jelentősen javított a város és környéke közegészségügyén. A kórház népszerűsége a meggyógyuló betegek láttán egyre nőtt, a forgalom egyre emelkedett. Míg 1900-ban 1988 főt láttak el, 1912-ben már 3895 betegről kellett gondoskodni. A kórház jó hírvének, népszerűségének köszönhetően hamar kicsinek bizonyult. Az eredetileg 165 ágyasra tervezett intézményben 1910-ben már napi 185; 1923-ban már napi 335 beteget kellett kezelni. Nem is csodálkozhatunk tehát a Nyírvidék 1913. május 11-ei híradásán, mely arról tudósít, hogy a kórházban egy ágyban két beteg is fekszik. 1915-ben már az alispán is megállapította; olyan kevés a férőhely, hogy 80–100 betegnek csak a földön szalmazsákon jut hely.

Elodázhatalanná vált tehát a kórház mielőbbi bővítése, hiszen a krónikus helyhiányon már nem lehetett belső átalakításokkal segíteni. Különösen aktuálisá vált a sebészet kebelében működő szülészeti-nőgyógyászati osztály bővítése. Szabolcs vármegye egyébként az ország legszaporább megyéi közé tartozott, ahol magas volt a gyermekhalandóság is. Míg 1900-ban 31 nőgyógyászati és 27 szülészeti beteget ápoltak, addig 1912-ben már 87-et illetve 113-at. Fontos volt tehát a gyermekosz-

tály kialakítása is, hiszen a kórház működésének első teljes évében – bár önálló gyermekosztály nem volt – 158 gyermeket láttak el az intézmény falai között, és ez a szám 1912-re 411-re emelkedett. Megfelelő hely kellett tehát a sebészeti és gyermekgyógyászati betegeknek. Az 1912-es alispáni jelentés az Erzsébet Közkórház pótelépítkezéseire szánt 32.000 korona megszavazásáról adott hírt. A szándék megvalósulásának azonban útját állta az első világháború.

Nehezítette a helyzetet, hogy az orvostudomány fejlődésének köszönhetően új technikák, szakágak jelentek meg az intézményben, amiknek csak az eredetileg ápolási célú helyiségek rovasára lehetett helyet biztosítani; 1911-ben röntgenkészüléket helyeztek üzembe. 1918-ban laboratórium, patológia és szemészeti osztály nyílt ideiglenes helyiségben, melyeket a háború végeztével új, modern épületekben kívántak elhelyezni.

1919. november 29-én Piszter János építész be is mutatta a kórház bővítésére készült két belső udvaros, háromszintes új épület tervét, amely azonban pénz hiányában nem valósulhatott meg.

A trianoni döntés nehéz helyzetbe hozta Nyíregyháza egészségügyét. Bereg, Üng és Szatmár vármegye kórházai ugyanis a határon túlra kerültek és a maradvány me-

gyék betegeit az Erzsébet Közkórházban kellett ellátni. A háború után a betegek 11%-a például szatmári illetőségű volt. A Hajdú megyeiek egy része is ide került, mivel a debreceni klinika sem fogadott bizonyos betegeket.

Közben a város közegészségügyének állandó problémája volt a járványkórház áldatlan állapota. A 25 ágyas intézmény „koporsószerű” ágyaival rozoga állagával nem felelt meg a város igényeinek. Ésszerűnek mutatkozott ezért, hogy a járványkórház ügyét az Erzsébet Közkórház bővítési tervéhez kössék: „*ha a város új, a kor kívánalmainak megfelelő járványkórház létesítésére határozná el magát... ez új járványkórházi osztály igazgatását, kezelését az Erzsébet Közkórház igazgatósága elvállalni és ellátni hajlandó.*” – fogalmazta meg a képviselő-testületi jegyzőkönyv. Ésszerűnek mutatkozott tehát, hogy az elavult járványkórház és a kórházi „Ragályosztály” korszerű elhelyezését közösen oldják meg.

Ezeknek a helyiséggon-doknak a megoldására készített terveket 1926 márciusában Fábián Gáspár műépítész. A három új kórházi épület – a sebészeti, gyermekgyógyászati és fertőzőpavilon – egységes stílusú, kellemes megjelenésű egymással összhangban lévő épület.

A 60 ágyas gyermek- és csecsemőosztály földszintes épületét tágas kórtermekkel, nagy ablakokkal képzeltek el. Terveztek az épületbe egy tejkonyhát, és külön egy tízágyas szobát az anyák és dajkák elhelyezésére.

A 70 ágyas, egyemeletes fertőzőpavilon kialakítását körültekintően végezték. A 90993/1906 BM körrendelet

értelmében annak külön főző-, mosókonyhával és fertőtlenítő berendezéssel kellett rendelkeznie. A bonyolult elrendezés kialakítására a fertőző betegek elkülönítése miatt volt szükség. Abban az időben, amikor még nem létezett antibiotikum, számos fertőző betegség ellen az egyetlen védekezési mód az elkülönítés és fertőtlenítés volt. Az épületnek hat külön bejárata és három lépcsőháza volt. A középső földszintre az orvosi helyiségeket tervezték, a középső rész alagsorába pedig a fertőtlenítő fürdőt, melyet nagyobb fertőzések megjelenése alkalmával használtak volna a város lakosainak fertőtlenítésére. Az épület teljesen elkerítve, külön kapubejárattal, elkülönítetten állt volna a kórházi telepen.

A 180 férőhelyes szülészeti épület három egymással összeköttetésben lévő, de jól elkülönülő szárnyra tagolódott, három külön bejárattal és lépcsőházakkal. Az épület magasszintjét kapta volna meg a szülészeti és itt lett volna a nővérek lakhelye is. Az emeletre a sebészet és röntgen került volna. A kórházban lakó orvosok szobáit előadó- és olvasószobával a második emeletre tervezték. Az alagsorba a kiszolgálóhelyiségeken kívül, imaház és fizioterápiás rész került volna. A fertőző- és gyermekosztály fűtését is az itt elhelyezett fűtőrendszerrel kívánták megoldani.

A három impozáns épület-terv közül pénzügyi nehézségek miatt csupán a sebészeti pavilon épült fel 1929-ben, az is egy teljes tervát dolgozást követően. Ez az épület ma is látható – igaz jelenleg elhagyatva, jobb időkre várva – a kórház telkének délkeleti sarkában.

Kübrner Éva